Τὸ «Πολύ ἀργά» του δὲ βρίσκω νάχῃ κανένα· ἀπ' τὰ ψεγάδια ποῦ ἀνάφερα παραπάνου Δὲν ἔχει οὔτε κἂν ὕφος ὑπερποιητικό, δὲν εἶναι οὔτε ψεύτικο, οὔτε ἀληθινό κ' οἱ ἥρωές του δὲν εἶναι κομένοι στὸ συνειθισμένο καλοῦπι τους. Μὰ εἶναι τόσο ἀθῶο, τόσο καλό! Νά ἔτσι σὰν ἕνα μικρούλικο παιδάκι ποῦ δὲν ἔχει ἀκόμα τίποτα σχηματισμένο μέσα του, ποῦ δὲν ἔχει οὔτε ψεγάδια οὔτε χαρίσματα, κ' εἶν' ὅλα του τόσο παρθένα κι' ἀθῶα ποῦ ὅσο κι' ἂν θελήσῃ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὸ προσέξῃ, οὔτε νὰ τὸ μαλώσῃ, οὔτε νὰ τὸ παινέσῃ.

*

Ἡ «Σπασμένη στάμνα» εἶναι μία τεχνικώτατη γερμανικὴ κωμωδία μὲ λεπτὸ κι' ἐξυπνώτατο διάλογο, μεταφρασμένη θαυμάσια ἀπ' τὸν κ. Κ. Χατζόπουλο. Ὁ συγγραφέας της Ἔρρικος φὸν Κλαῖος ὁ τελευταῖος τῶν κλασικῶνε καθὼς ὀνομάστηκε, θεωρεῖται ἕνας ἀπ' τοὺς δυνατώτερους γερμανοὺς ποιητὲς κι' ὁ καλύτερος τῆς ρωμαντικῆς σχολῆς. Ἂν καὶ πέθανε νεώτατος, 34 μόλις χρόνων (Postdam 1811) ἔγραψε πολλὰ ἔργα, τραγωδίες, δράματα, κωμωδίες, μὲ τὴν πνοὴ τῆς πραγματικῆς ζωῆς παρὰ μὲ τὴν ἐπίδραση τοῦ ρωμαντισμοῦ. Ἀπ' τὶς τραγωδίες του ὁ «πρίγκηπας τοῦ Homburg» κι' ἀπ' τὶς κωμωδίες καὶ τὰ δράματα ἡ «σπασμένη στάμνα» κ' ἡ «Κατερίνα Heilbronn» θεωροῦνται ἀριστουργήματα κι' ἀκόμα ὡς σήμερα βρίσκουνται στὰ ρεπερτόρια τοῦ Γερμανικοῦ θεάτρου.

Οἱ ἠθοποιοὶ ὅλοι παίξανε λαμπρά. Ὁ Ζάνος καὶ ἡ Φύρστ στὴν πρώτη γραμμή. Καλοὶ καὶ ἡ Δίδα Κοτοπούλη, ὁ Σταματόπουλος κι' ὁ Περίδης, καθὼς κι' ὁ Λούης. Τὸ ἔργο ἄρεσε στὸ κοινὸ κι' ἀξίζει ἀλήθεια πολὺ νὰ παρασταθῇ καὶ πολλοὶ νὰ τὸ δοῦνε.

Λ. ΣΙΓΑΝΟΣ

ΣΤΑΣΟΥ!

Στάσου! Σὲ ἀγνάντεψα!
Στάσου, καὶ σ' εἶδα,
Μοῖρα πεντάμορφη,
Καλοκυρά,
Ὁ ἥλιος ἔχυνε
Φωτοποτάμια
Χρυσᾶ, ἀργυρᾶ
Κ' ἐκυματούσανε στὰ ὡραῖα μαλλιά σου,
Μὴ φεύγῃς... Στάσου!

Γλυκὸν ἀντίλαλο
Μὲς στὰ ρουμάνια
Τὸ φῶς ποῦ ξάνοιγε!...
Ζωῆς παλμὸς
Εἶταν οἱ ἀχτῖδές του·
Δημιουργίας
Ἀνασασμός!
Τριγύρω μου ἔλατα, κάτου μου χιόνια,
Ζωὴ αἰώνια.

Στάσου! Σ' ἀγρίκησα
Ποῦ τραγουδοῦσες
Μεσονυχτιάτικα
Μ' ἄγρια χαρά!
Θρηνολογούσανε
Κ' οἱ κουκουβάγιες...
Καὶ τὰ νερὰ
Ἀφρίζαν, μούγκριζαν, τὰ μαγεμένα,
Ξαλαφιασμένα!

Τσακάλια ρυάζονταν,
Ξυπνοῦσε ὁ γκιώνης·
Τᾶστρα ἐπεθαίνανε
Τρεμουλιαστά
Λύκοι ἀλυχτούσανε,
Τ' ἀρνάκια ἐτρέμαν
Μὲς στὴ σπηλιά!
Ὅλα ἀνατρίχιαζαν στὸ πέραμά σου...
Νεράϊδα, στάσου!

Ξαναξημέρωσε
Κ' ἡ Ὀξιὰ ἐβογγοῦσε...
Οἱ κάμπιες ἔπιαναν
Μακριὰ γραμμὴ
Πεῦκο γιὰ νἄβρουνε...
Μὰ ὠῖμέ! περνοῦσες
Σὰν ἀστραπή!
Ἀντάρα ἐγίνηκες καὶ ἄγριο σιφοῦνι
Στὸ κορφοβοῦνι!

Σπηλιὰ τοῦ Μαρίστα,
(Μεγάλο Χοῦνι τῆς Ὀξιᾶς).
27 τοῦ Φλεβάρη 1906.

ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ

ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ*

(Ἀπὸ τὰ τελευταῖα «Παναθήναια» 15 τοῦ Μάρτη, σελίδα 345).

Ὁ κ. Ταγκόπουλος ὁ ὁποῖος, καθὼς μοῦ ἔλεγε προχθὲς μία εὐφυεστάτη κυρία «δὲν εἶναι οὔτε τόσο κακὸς ἄνθρωπος οὔτε τόσο κακὸς συγγραφεύς, ὅσο θέλει νὰ φαίνεται μὲ τὸν *Νουμᾶν* καὶ μὲ τὰ δράματά του», ἐξέδωκεν ἐσχάτως καὶ δεύτερον δρᾶμα, τιτλοφορούμενον ὁ «Ἄσωτος».

Εἶναι ἀπαράλλακτον μὲ τὸ πρῶτον καὶ κατὰ τὴν ἰδέαν καὶ κατὰ τὴν μορφήν. Καμμία προσπάθεια ἐκ μέρους τοῦ δραματικοῦ πρὸς δραματικωτέραν διατύπωσιν τοῦ μύθου του. Τὰ πολυθρύλλητα «Εὐαγγελικά» ἔδωσαν, φαίνεται, ἀφορμὴν εἰς σκηνὰς οἰκογενειακάς, ἀρκετὰ ζωηράς,—μέσα εἰς τὴν οἰκογένειαν κάποιου Γέρο-Σεβαστοῦ — ἀλλ' αἱ σκηναὶ αὗται, ποὺ ἠμποροῦσαν νὰ κάμουν τὸ δρᾶμα κάπως δραματικόν, διεξάγονται δυστυχῶς εἰς τὰ παρασκήνια. Εἰς τὴν σκηνὴν μόνον διάλογοι ἀτέλειωτοι, κάποτε ἔξυπνοι, συχνὰ σοβαροί, συχνότερα ἀνούσιοι, καὶ πάντοτε ἀναληθεῖς, ἀφύσικοι. Ὁ κ. Ταγκόπουλος διὰ δύο λόγους δὲν μᾶς φαίνεται γεννημένος δραματικός: Πρῶτον διότι δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐπινοήσῃ δρᾶσιν· δεύτερον διότι δὲν ἠξεύρει νὰ γράψῃ φυσικὸν διάλογον. Καὶ τὰ δύο αὐτὰ μάζι ἀποτελοῦν τελείαν ἀδυναμίαν διὰ τὸ ζωντάνευμα τῶν ἀνθρώπων, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ πρὸ παντὸς κάθε ἔργον σκηνικόν.

Ἀλλ' ἂν ὁ κ. Ταγκόπουλος δὲν μᾶς ἀρέσῃ ὡς

---

* Σημείωση τοῦ ὑποφαινομένου. Θὰ εἶτανε ἄδικο μιὰ τόσο δυνατὴ καὶ καλοσυνείδητη κριτικὴ νὰ μὴ διαβαστεῖ κι ἀπὸ τοὺς ἀναγνῶστες τοῦ «Νουμᾶ», ἀφοῦ δυστυχῶς τὰ «Παναθήναια» δὲ διαβάζουνται ἀκόμα ἀπ' ὅλον τὸν κόσμο, ὅπως τοὺς ἀξίζει. Γι' αὐτὸ μὲ καμάρι καὶ μὲ περηφάνεια ξανατυπώνω ἐδῶ τὴν κριτική του. Σ' ὅσα λέει ὁ φίλος μου κ. Γρηγόριος δὲν ἔχω νὰ παρατηρήσω τίποτα. Τόσο τονὲ σέβουμαι γιὰ κριτικὸ καὶ τόσο θαμπώνουμαι ἀπὸ τὴν κριτική του εἰλικρίνεια, ποὺ καὶ χειρότερα νὰ μοῦψελνε θὰν τἄπαιρνα γιὰ τίτλους τιμῆς καὶ γιὰ κλωνάρια δάφνης. Γιὰ νὰ πιστέψει πὼς τούτη τὴ φορὰ — μὰ καὶ πάντα δά— τοῦ μιλάω σοβαρά, φτάνει νὰν τονὲ βεβαιώσω πὼς ἀ μοῦλεγε ὅτι εἶμαι γεννημένος δραματικός, δὲ θὰ ξανάγραφα δρᾶμα, καὶ τώρα ποὺ μοῦ λέει τὸ ἀντίθετο, θὰ γράψω σωρὸ δράματα. Δύσκολα βλέπει κανεὶς στὸν τόπο μας τὴν Ἀλήθεια, κι ὅταν τύχει νὰν τὴ συναπαντήσεε πουθενὰ πρέπει νὰ πέρτει μπρούμητα καὶ νὰ τὴν προσκυνάει. Αὐτὸ κάνω κ' ἐγὼ σήμερα μὲ τὴν κριτικὴ τοῦ κ. Γρηγορίου.

Δ. Π. Τ.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ποιὸς εἶναι ἀφτός;

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ὁ Ἀλέκος, δὲν σοῦ εἶπα πῶς περιμένω τὸν Ἀλέκο;

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Κάνει πῶς περπατεῖ καὶ πηγαίνοντας στὸν καθρέφτη, σιάζει τὰ μαλλιά της). Μὰ σοῦ εἶπε πῶς θἄρτῃ δίχως ἄλλο;

ΑΝΝΟΥΛΑ (Βλέπει περίεργα τὴν Κλειούλα. Χαμηλόφωνα). Παράξενο!

ΜΙΜΙΚΟΣ. Βέβαια καὶ θἄρτῃ..... καὶ ἡ ὥρα περνᾷ.

ΑΝΝΟΥΛΑ (Χαμηλόφωνα). Τί λαμπρὸς ἄθρωπος καὶ.... μὰ τί νὰ πῇ κανείς....

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Μὲ ταραχή). Σταθῆτε, μοῦ φαίνεται πῶς χτυπᾶ ἡ πόρτα, ναί ἡ πόρτα χτυπᾶ... (Φωνάζει) Λενιώ, γρήγορα τὴν πόρτα... Κ' εἴμαστε ἐδῶ ἄνω-κάτω. (Κοιτάζει γύρο τὴν κάμαρη).

ΑΝΝΟΥΛΑ (Χαμηλόφωνα). Ξετρελλάθηκε... Δὲν μπορῶ νὰ βλέπω... ὅλα ἐξηγοῦνται τώρα...

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Ἀλέκος καὶ λοιποί.

ΑΛΕΚΟΣ (Μπαίνει, πιάνει τὸ χέρι τῆς Κλειούλας καὶ Ἀννούλας). Καλησπέρα σας, κυρία, καλησπέρα σας, δεσποσύνη. (Οἱ δυὸ γυναῖκες χαιρετοῦνε).

ΜΙΜΙΚΟΣ. Τί γίνηκες, βρὲ ἀδερφέ.

ΑΝΝΟΥΛΑ (Σκέφτεται). Ἡ μάννα της!...

ΑΛΕΚΟΣ. Πῆγα καὶ πῆρα ἕνα πακέτο τσιγάρα.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ἔλα, μὴν ἑτοιμάζεσαι νὰ καλοκαθίσῃς... (Παίρνει τὸ καπέλο του) Σοῦ ἀρέσει ἡ ζεστασιὰ καὶ τὸ χουζούρι, μὰ κ' ἡ δουλειὰ δὲν εἶναι ἄσκημη, μάλιστα ὅταν εἶναι δουλειὰ σὰν ἀφτὴ ποῦ θὰ πᾶμε νὰ κάνουμε... Λοιπόν... πρέπει νὰ φέβγουμε... μόλις θὰ προφτάσουμε νὰ τσιμπίσουμε κατιτίς... ἡ ὥρα τοῦ συμβουλίου πλησιάζει... (Κοιτάζει τὸ ρολόϊ του). Μία ὥρα ἀκόμη... Μιὰ φορὰ ὅμως ποῦ εἶχες τὴν καλωσύνη νὰ πάρῃς τσιγάρα δῶσέ μου καὶ μένα.

ΑΛΕΚΟΣ (Τοῦ δίνει). Ὁρίστε, θὲς καὶ σπίρτο;...

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Ἔχουμε καὶ μεῖς σπίρτα, κύριε Ἀλέκο... (Ἀνάβει ἕνα σπίρτο καὶ προσφέρει φωτιὰ καὶ στοὺς δυό, ποῦ ἐφχαριστοῦνε μὲ κούνημα τοῦ κεφαλιοῦ). Καὶ τόσο δυνατὸ φῶς βγάζουνε τὰ σπίρτα μας, ποῦ, σᾶς βεβαιῶ, μποροῦνε νὰ φέξουνε κι ἀφτὰ ἀκόμα τὰ κατορθώματα ποῦ κἄνατε στὸ χορὸ τῶν Κυριῶν.

ΑΛΕΚΟΣ. Ὦ κυρία... μὲ συκοφαντεῖτε.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Τὰ σπίρτα μας δὲν ἔχουνε τὸ ἰδίωμα τὰ ἄσπρα νὰ τὰ κάνουνε μάβρα.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Σὲ τσάκωσα, κατεργαρᾶκο, μοῦ τἀκουφτες; Ποιὸς ξέρει, θὰ πῆρες καὶ θἄδωσες πιὰ ἐκεῖ μέσα, στὴ λουλουδοσπαρμένη σάλα, ποῦ μποροῦσε νὰ πῇ ἕνας ποιητής.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ (Μὲ κακία). Καὶ σὰ μάλιστα βρίσκουνται κάτι λουλούδια, ποῦ σκορπίζουνε φῶς, ζαλίζεται κανεὶς ἀπὸ τὸ πολὺ φῶς τους καὶ δὲν ξέρει τί κάνει.

ΑΛΕΚΟΣ, Ἡ κυρία Κλειούλα θέλει νὰ μὲ πειράξῃ... ξέρει πῶς οἱ ἀθῶοι πειράζουνται ἔφκολα.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ἀφτὰ ποῦ λέτε σωστὰ καὶ ἅγια, μὰ δὲν μποροῦμε νὰ μακραίνουμε τὴ συνδιάλεξη... (Στὴν Ἀννούλα). Ἂν ἔχῃ τὴν εὐχαρίστηση ἡ κυρία Ἀννούλα, μπορεῖ ἀπόψε νὰ κάνῃ τὴν κυρία συντροφιά... θὰ τὸ θεωρήσω ὑποχρέωση.

ΚΛΕΙΟΥΛΑ. Φρόντισα γι' ἀφτό.

ΜΙΜΙΚΟΣ. Ἂν δὲν εἶτανε τόσο μεγάλη ἀνάγκη δὲ θὰ πήγαινα... θὰ κάναμε ὡραία συντροφιὰ ἀπόψε... τοῦ κυρίου Ἀλέκου δὲν τοῦ κακοφαίνουνται οἱ συντροφιές μας.

ΑΛΕΚΟΣ. Ἔπρεπε νὰ πῆς πῶς πολὺ μ' καλοφαίνουνται καὶ μάλιστα μ' ἐνθουσιάζουνε.